

Stella Puhakka

**ITÄ-ENGLANTILAINEN KUOLEMANKULTTUURI
BEDFORDSHIREN KREIVIKUNNAN
NÄKÖKULMASTA VUOSINA 1891-1929**

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Huhtikuu 2020

TIIVISTELMÄ

Stella Puhakka: Itä-Englantilainen kuolemankulttuuri Bedfordshiren kreivikunnan näkökulmasta vuosina 1891-1929

Kandidaatintutkielma (sivuaine)

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Huhtikuu 2020

Tämä tutkielma tutkii kuolemankulttuuria Bedfordshiren kreivikunnassa vuosina 1891-1929 keskittyen sen jatkuvuuteen ja muutokseen vuosikymmenien lävitse. Tutkielman päämääränä on selvittää, millaista kuolemankulttuuri on vuosina 1891-1929, mistä kuolemankulttuurin jatkuvuus tai muutos johtuu, sekä onko kuolemankulttuuri eri yhteiskuntaluokkien välillä samanlaista *Bedfordshire Times and Independent* -sanomalehden avulla.

Tutkielma huomioi erityisesti kuningatar Viktorian kuoleman ja ensimmäisen maailmansodan vaikutukset kuolemankulttuuriin. Tutkimuksen alkuvuosina, 1891-1901 elettiin vielä viktoriaanista ajanjaksoa, jolloin kuningattaren jatkuva surunasuun pukeutuminen vaikutti koko yhteiskunnan surukäyttäytymiseen. Tämän kuolemaa pidettiin kansallisena tragediana ja surtiin koko kansan toimesta. Myöhemmin yhteistä suremista harjoitettaisiin lähinnä sodassa menetettyjen muistamiseksi, vaikka tämä ei välttämättä näkyntykään samalla tavalla surijoiden vaatetuksessa. Vuosisadan taitteessa kuolema oli riittävän normaali tapahtuma, että ihmisten hautajaiset ja niistä kirjoitetut lehtiartikkelit olivat statussymboleja vainajan läheiselle. Lisäksi eri palveluita tuottaneet hautausurakoitsijat mainostivat palvelujansa jokapäiväisessä käytössä olleiden tuotteiden rinnalla. Kuitenkin vainajista puhuttiin aina kunnioittavaan sävyyn vuoteen 1929 saakka (ja mahdollisesti myös tulevaisuudessa), vaikka hautajaiset itsessään yksityistyivät.

Avainsanat: kuolemankulttuuri, 1891-1929, Bedfordshire, Yhdistynyt Kuningaskunta,

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1 Lähdeaineisto ja tutkimuskysymykset	1
1.2 1800-luvun kuolemankulttuuri ja aiempi tutkimus	3
2. Bedfordshiren kuolemankulttuurin alkutilanne (1891-1899)	6
3. Vuosisadanvaihte ja Kuningatar Victorian kuolema (1900-1909)	9
4. Ennen maailmansotaa ja sen aikana (1910-1919)	12
5. Maailmansodan jälkeen (1920-1929)	14
6. Johtopäätelmiä	17
Liitteet ja kaaviot	19
Lähteet ja kirjallisuus	31
Lähteet	31
Tutkimuskirjallisuus	31

1. Johdanto

Tutkielmani päämääränä on selvittää Iso-Britannian kuolemankulttuurin muutosta vuosien 1891 ja 1929 välillä. Tässä tapauksessa kuolemankulttuurilla tarkoitetaan erilaisia asenteita ja tapoja kuoleman ympärillä: missä ja miten on hyvä kuolla, kuinka kuollutta kohdellaan, miten ja kuinka kauan kuollutta surraan, millaisin seremonioin kuollut lähetetään tuonpuoleiseen sekä miten häntä muistetaan tämän jälkeen. Näihin kaikkiin on liittynyt eri aikoina erilaisia uskomuksia ja tapoja, joiden ymmärtämistä auttaa aikakauden ja paikan muun yhteiskunnan ja ympäröivän kulttuurin tunteminen. Tutkimuksen aikarajauksen, 1891-1929, perusteluna puolestaan toimivat siirtymä kuningatar Viktorian pitkästä valtakaudesta Edvard VII lyhyeen ja sieltä Yrjö V valtakautteen. Tänä aikana on monia taitekohdan tragedioita, kuten maailman sota, pitkäaikaisen monarkin kuolema, erilaiset taudit, sekä teollistumisen seuraukset. Mahdolliset muutokset kuolemankulttuurissa todennäköisesti näkyvät myös hallitsijoiden hautauksessa, suremisessa ja heidän kuolemaansa liittyneessä uutisoinnissa. Ympäröivän yhteiskunnan rakenteiden ja odotusten muuttuessa myös kuolemankulttuurin voidaan olettaa muuttuvan, vaikka tällainen kulttuurillinen muutos on usein hidasta.

1.1 Lähdeaineisto ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni lähdeaineistona toimii *Bedfordshire Times and Independent*, joka on englantilaiseen vasemmistoon kuuluva sanomalehti. Lehden nimi pysyy samana koko aikakauden ja lukuun ottamatta vuotta 1898 kaikkien vuosien lehtiä on saatavilla luettaviksi the British Newspaper Archiven arkistoissa. Nimensä mukaisesti lehti keskittyy Bedfordshiren kreivikunnan uutisiin. Tämä koostuu Lutonista, Bedfordista ja Central Bedfordshiresta ja sijaitsee käytännössä aivan

Cambridgen ulkopuolella sekä lyhyen matkan päässä Suur-Lontoon alueesta. Näin ollen kirjoittajat ovat todennäköisesti huomioineet läheisten isompien kaupunkien tärkeimmät uutiset, mutta asenteet saattavat erota sitä ympäröivistä isommista kreivikunnista ja kaupungeista. Läheisyys näihin isompiin kaupunkeihin kuitenkin sallii erilaisten asenteiden ja niiden muutosten näkyvän alueen lehdessä. Lehdestä analysoitavaksi valitut uutiset on haettu the British Newspaper Archiven arkistoista kuolemankulttuuriin liittyvillä englanninkielisillä hakutermeillä – cepitaph, death, funeral, (war) memorial, in memoriam, suicide, lost at sea, obituary, murder, casualty, burial ja cremation – ja näin saatuja tuloksia on katsottu joka vuoden tammi- ja heinäkuulta, jotta tutkimuksen on mahdollista saavuttaa kuva asenteiden jatkuvuudesta tai muutoksesta. Näiden lehtiartikkelien ja muistokirjoitusten pohjalta pyritään selvittämään kuolemankulttuurissa tapahtunutta muutosta. Tämän selvittämiseksi tutkimuksen on siis vastattava seuraaviin kysymyksiin: 1) Millaista kuolemankulttuuri oli vuosina 1891-1929? 2) Mistä mahdollinen muutos tai jatkuvuus kuolemankulttuurissa johtuu? ja 3) Onko kuolemankulttuuri eri yhteiskuntaluokkien välillä samanlaista? Näihin kysymyksiin haetaan vastauksia lähteiden kriittisellä lähiluvulla, niiden peilaamisella yhteiskunnan muuhun tilanteeseen sekä tilastojen osalta myös kvantitatiivisin menetelmin. Oletettavasti tilastot lähinnä tukevat laadullisesta aineistosta saatuja tuloksia sekä auttavat ainakin osittain selventämään joitakin tärkeitä seikkoja kuolinsyihin ja määriin liittyen. Tutkimuksen pääpainon ollessa muutoksessa ja jatkuvuudessa on myös analyysin painotettava vertailevaa lähestymistapaa. Hypoteesini on jo kuningatar Viktorian hautajaisista vaikuttavan asenteisiin sekä suruasuihin ja niiden mainontaan. Lisäksi ensimmäinen maailmansota todennäköisesti vaikuttivat suruasuihin ja -aikoihin. Myös hautajaisiin liittyvän mainonnan voidaan olettaa lisääntyvän, koska kuolemaan liittyviä palveluja tuottavat yritykset todennäköisesti kokevat kuolemankulttuurin muutoksen vaativana oman yrityksensä kannalta.

1.2 1800-luvun kuolemankulttuuri ja aiempi tutkimus

Jotta muutosta ja jatkuvuutta voitaisiin ylipäänsä tarkastella, on vuosia 1891-1929 tarkasteltaessa oleellista ymmärtää aiemmin 1800-luvulla vallalla olleita asenteita ja tapoja. Viktoriaanisen Englannin kuolemankulttuuriin kuuluivat oleellisina erilaiset säännöt ruumiin kohtelusta, hautajaisista ja suruajasta. Historioitsija Sonia Bedikianin mukaan tällöin naisella oli useita erilaisia suruasuja hänen suruaikansa vaiheesta riippuen: vuoden käytössä ollut täysisuruasu koostui mustista vaatteista, joissa ei saanut olla mitään koristeluja, seuraavan yhdeksän kuukauden ajan hän saattoi käyttää koruja ja vähentää käytetyn painavan kreppikankaan määrää¹. Tämän jälkeisenä kolmena kuukautena hän vaihtoi kreppikankaan mustiin nauhoihin, pitsiin ja kirjailuihin vaatteissaan, minkä jälkeen hän saattoi vihdoinkin siirtyä puolisuruaikaan, joka kesti kuudesta kuukaudesta koko loppu elämään ja jonka aikana nainen pukeutui normaaleihin siluetteihin neutraaleissa tai tummissa sävyissä². Kuningatar Viktoria itse noudatti pitkää suruaikaa puolisonsa kuoleman jälkeen³. Siinä missä naisten asuista tuli yhä hankalampia ja säännöstellympiä, miesten suruasusta ja -ajasta tuli vähäisempää, eikä 1890-luvulle tultaessa miesten tarvinnut enää käyttää mitään aiemmista suruasun osista elleivät he työskennelleet hautaustoimistolla⁴. Vastaavasti hautajaiset olivat tapahtumia, joiden tehtävänä oli osoittaa kuolleen ja tämän perheen asema ja varallisuus samalla kun ne toimivat kuolleen muistamisen ja kunnioittamisen tapahtumina⁵.

¹ Bedikian, 2008, s. 38-39.

² Ibid.

³ Arnstein, 2003, s. 107-111.

⁴ Bedikian, 2008, s. 39.

⁵ Bedikian, 2008, s. 37.

Suremisesta oli tullut yhteiskunnallisesta asemaa ja etiketin tuntemista osoittava tapahtuma ja erityisesti englantilaiset naiset olivat huolissaan tämän etiketin oikeaoppisesta noudattamisesta⁶.

Kuolemankulttuuria on tutkittu monilta eri aikakausilta ja useista eri näkökulmista. Historian alalla kuolemankulttuuri tunnetaan jo suhteellisen hyvin antiikista 1800-luvulle asti, mutta esimerkiksi Yhdistyneen Kuningaskunnan osalta 1800-luvulta alkaen tämän tuntemus on ylimystön käytäntöjen, polttohautauskeskustelun sekä aikalaiskaunokirjallisuuden varassa. Vaikka tähän aikakauteen keskittyvää tutkimusta onkin muista valtioista, eivät näistä saadut tiedot voi vastata täysin tilannetta Iso-Britanniassa, jonka yhteiskuntaluokkajako vaikuttaa voimakkaasti valtiossa tapahtuviin muutoksiin ja trendeihin. Goodwiniä ja Bronfeniä mukailleen kuoleman tutkimuksessa on ymmärrettävä sen monialaisuus ja universaalius kiinnostuksen kohteena, sillä jokaisella tutkimuksen alalla, tutkijalla ja lukijalla on aina jotakin lisättävää: kuoleman ja sitä ympäröivät tavat ja rituaalit määrittelee aina se kulttuuri, jossa ne tapahtuvat⁷. Kirjallisuudentutkimuksen puolella keskustelun kohteina ovat olleet kuoleman representaatiot sekä 1800-luvun goottisessa kirjallisuudessa yleistyneet kauhuelementit ja kummitustarinat. Esimerkiksi Hotz on tutkinut kuoleman representaatioita ja hautajaisia viktoriaanisessa kirjallisuudessa ja hänelle selvisi, että viktoriaanisessa romaanissa ruumis on usein keskiössä⁸: viktoriaaninen Englanti oli siis hyvin kiinnostunut kuolemasta, Bedikianin mukaan toisinaan jopa kulttimaiseen pisteeseen⁹. Historian puolella Yhdistyneen Kuningaskunnan kuolemankulttuuria 1800-luvun puolivälistä alkaen on tutkittu suremisen näkökulmasta¹⁰ sekä krematoriokeskusteluun

⁶ Bedikian, 2008, s. 42.

⁷ Goodwin ja Bronfen, 1993, s. 3-4.

⁸ Hotz, 2009, s. 1.

⁹ Bedikian, 2008, s. 41-42.

¹⁰ Bedikian, 2008.

pureutuen¹¹: ensin mainitussa tutkimuksessa huomattiin asustuksellista ja ajallista muutosta siinä missä jälkimmäisessä asenteellista.

Tämä tutkimus pyrkii jatkamaan näiden aiempien tutkimusten jalanjäljissä pidentäen tieteellisessä keskustelussa jo näkyvää aikaväliä sekä pureutuen mahdollisiin luokkaeroihin tutkijoiden jo huomaamassa muutoksessa. Vuosien 1891-1929 kuolemankulttuurin yleiseksi selvittämiseksi tutkimuksen laadullisena aineistona toimivat erilaiset lehtiartikkelit ja muistokirjoitukset, joiden valinnassa pyritään systemaattisuuteen: 40 vuotta lehtiä on mahdoton analysoida näin lyhyessä tutkielmassa, joten Yhdistyneen Kuningaskunnan digitaalisesta lehtiarkistosta¹² pyritään hakemaan aikarajauksen sisältä kuolemankulttuuriin liittyvin hakusanoin keskittyen jokaisen vuoden alkuun ja puoliväliin. Näin löydetyt lähteet on kategorisoitu lehtiartikkeleiksi, muistokirjoituksiksi, kuolinilmoituksiksi ja mainoksiksi.

¹¹ Koskinen, 2001.

¹² <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/>

2. Bedfordshiren kuolemankulttuurin alkutilanne (1891-1899)

Vuonna 1891 lehdessä oli jo ilmoitukset osio, johon kuului osana lista alueella kuolleista sekä muistokirjoitusosio (*In Memoriam*), joka vielä näinä alkuvuosina oli yleensä tyhjä tai sisälsi mainoksia valokuvausmahdollisuuksista¹³ tai muista suremiseen ja muistamiseen liittyvistä palveluista. Vainajista sen enempää puhuttaessa uutisoitiin kuitenkin lähinnä sellaisista henkilöistä, jotka ovat erityisen pidettyjä, arvostettuja alueella tai joilla oli jokin arvonimi¹⁴. Näitä ilmoituksia seurasi uutinen hautajaisista, kun nämä oli pidetty, ja niissä paikalla olleista surijoista, hautajaiset toimittaneesta kirkonhenkilöstä ja kuvaus arkusta ja surijoiden jättämistä kukista sekä maininta hautausurakoitsijasta¹⁵. Tällainen uutinen näin ollen toimi sekä statussymbolina vainajan perheelle että mainoksena hautausurakoitsijalle. Hautausurakoitsijat eivät vaikuta erityisemmin mainostaneen järjestämiään hautajaisia artikkelien ulkopuolella: vuoden 1891 lehdissä olleet hautausurakoitsijoiden mainokset olivat lähinnä huomautuksia siitä, että hautausurakoitsijan liike on muuttanut¹⁶. Toisaalta ainakin vuonna 1893 hautajaisvaatetusta ja sisustustarvikkeita mainostettiin siinä missä muitakin vaatteita ja esimerkiksi rotanmyrkkyä¹⁷ mutta vuosina 1895-1897 ei lehdessä ollut yhtäkään mainosta, joka olisi löytynyt ”funeral”-hakusanalla. Oletettavasti nämä yritykset eivät kokeneet mainontaa tarpeelliseksi tänä aikana. Vuoden 1899 toukokuusta alkaen mainokset jälleen ilmaantuvat lehteen: Osittain siksi, että eräs hautausurakoitsijoista siirtyi toiseen omistukseen ja alkoi siksi mainostaa uudelleen.

¹³ Liite 1.

¹⁴ *Bedfordshire Times and Independent*. “The Death of the Duke of Bedford”, 17.1.1891.

¹⁵ *Bedfordshire Times and Independent*. “The Funeral”, 25.7.1891.

¹⁶ *Bedfordshire Times and Independent*. “Notice of Removal. G. Moss & Sons”, 3.1.1891, 10.1.1891, 17.1.1891 ja 24.1.1891.

¹⁷ Liite 3.

Tavallisten ihmisten kuolemista kirjoitettiin vain silloin kun he kuolivat erityisen yllättäen tai ns. uutisarvoisesti eli kyseessä oli tragedia tai jollakin muulla tavalla erikoinen tapa kuolla¹⁸. Tämä todennäköisesti johtui osittain siitä, että yleistä kiinnostusta kaikkia vainajia kohtaan ei ollut, sillä kaikki eivät tunteneet heitä. Lisäksi suurimmalla osalla bedfordshirelaisista ei ollut varaa maksaa laajemmista uutisista tai muistokirjoituksista: kuolinilmoitus minimaalisella informaatiolla oli ilmainen mutta sitä enemmästä tai erillisellä sivulla olleesta artikkelista olisi pitänyt maksaa 2 shillinkiä ja 6 penniä. Näin ollen mitä enemmän rahaa vainajan suvulla oli, sitä laajempi hänen muistokirjoituksensa oli. Tämä näkyi myös siinä, kuinka monta hautajaisvierasta vaivauduttiin mainitsemaan nimeltä: mitä tärkeämpi vainaja oli ollut yhteisöllensä tai mitä korkeampi tämän asema yhteiskunnassa, sitä suurempi määrä vieraita oli mainittava ja sitä enemmän hautajaisvieraitten määrää ja tuomisia painotettiin myös lehdessä. Eversti Lindsellin hautajaisissa käyneet herrasmiehet listattiin hänen hautajaisistaan kertoneen artikkelin lopussa sen jälkeen, kun tämän sukulaiset, työntekijät, hoitajat ja muut vieraat oli mainittu hieman lyhyemmin¹⁹. Lisäksi jo 1890-luvulla näyttää olleen tärkeää kertoa millainen ihminen vainaja oli ollut, mitä hän teki elämänsä aikana ja mahdollisesti mihin hän kuoli²⁰. Tämä osoitti vainajan olleen hyvä ihminen, joka oli suremisen ja siten juhlimisen arvoinen. Yleensä näissä muistokirjoituksissa ei kuitenkaan koskaan sanottu mitään erityisen paha vainajasta, vaan tämän sanottiin aina olleen ystävällinen ja hyväntahtoinen henkilö, joka oli saavuttanut erilaisia asioita riippuen yhteiskunnallisesta asemastaan: lääkärit olivat parantaneet ihmisiä, suutarit olivat parhaita työssään, ja niin edelleen. Hautajaisuutisissa mainittiin myös usein, miltä vainajan arkku oli näyttänyt sekä mistä se oli tehty. Arkkujen malli vaikuttaa olleen kaikilla lähes samanlainen, sillä arkkujen muotoa ei koettu

¹⁸ *Bedfordshire Times and Independent*. "Fatal Accident", 24.1.1891.

¹⁹ *Bedfordshire Times and Independent*. "The Late Colonel Lindsell", 25.7.1891.

²⁰ *Bedfordshire Times and Independent*. "Death of Mr. Pynsent Smith", 8.7.1893.

tarpeelliseksi kuvailla tekstissä. Arkun erilaiset koristelut sen sijaan mainittiin usein erityisesti, esimerkiksi rouva Elliottin arkun sanottiin olleen kiillottamatonta tammea²¹ siinä missä eversti Lindsellin arkku oli kiillotettua tammea jalava kuorella ja messinkisillä koristeilla²². Lisäksi osanottoviesteistä ja kukista oli tärkeä puhua, sillä niiden huomioiminen vainajan hautajaisista kertoneessa tekstissä on mahdollistanut niin vainajan paremmuuden osoittamisen kuin oman yhteiskunnallisen aseman esille tuomisen ilman, että siitä tarvitsi sen enempää puhua²³. Vastaavasti myös suremis- ja hautajaiskäytänteet saattoivat riippua henkilön yhteiskunnallisesta asemasta, sillä esimerkiksi vuonna 1896 prinssi Henryn kuoltua laskettiin liput puolimastoon kuninkaallisessa laivastossa ja määrättiin kuuden viikon hovisuruaika²⁴.

Merkittävä muutos jo vuonna 1891 Bedfordshiren alueella oli hautausmaan avaaminen ja siihen liittynyt keskustelu kirkkoa ympäröivien hautapaikkojen käytöstä²⁵. Tämän seurauksena paikallinen kirkko joutui muuttamaan seremonioitaan osittain: kirkossa tapahtuneen normaalin seremonian lisäksi hautapaikalla oli lisäksi myös suoritettava siunaus, sillä hautausmaata ei pidetty pyhitettynä maana. Kirkon näkemys oli, että kuolleet oli haudattava pyhitettyyn maahan. Kirkkoa ympäröiviä hautapaikkoja ei kuitenkaan ollut riittävästi sekä jo haudatuille että tuleville vainajille. Tuhkaaminen, joka olisi säästänyt tilaa, oli vielä uutta. Tämä näkyi muun muassa niissä huhuissa, joita alueella liikkui Bedfordin herttuan kuoltua. Huhujen mukaan tuhkaamisen lisäksi tämän hautaustestamentissa pyydettiin, että tämän arkkuun laitettaisiin lyijylaatta, joka kertoisi herttuan tuhkauksesta.²⁶

²¹ *Bedfordshire Times and Independent*. "Obituary" 4.7.1891.

²² *Bedfordshire Times and Independent*. "The Late Colonel Lindsell", 25.7.1891.

²³ *Bedfordshire Times and Independent*. "Funeral of Lady St. John of Bletsoe", 10.1.1891.

²⁴ *Bedfordshire Times and Independent*. "Death of Prince Henry of Battenberg", 25.1.1896.

²⁵ *Bedfordshire Times and Independent*. "Baptist Graveyard" sekä "Parish Church", 25.7.1891.

²⁶ *Bedfordshire Times and Independent*. "The Late Duke", 31.1.1891.

3. Vuosisadanvaihte ja Kuningatar Victorian kuolema (1900-1909)

1900-luvulle tultaessa lehden ilmoitussivulla ei enää näy muistokirjoituskohtaa sellaisenaan, vaikka ilmaiset ja maksulliset kuolinilmoitukset, joiden hinta on sama kuin se oli 1890-luvulla, ovat edelleen samanlaisia kuin ennenkin²⁷. Hautausurakoitsijoiden mainokset puolestaan olivat yleistyneet mutta eivät vielä siihen pisteeseen, että näistä näyttäisi olevan ylitarjontaa. Suuremmista hautajaisista kirjoitettavat artikkelit eivät enää olleet riittävää mainontaa hautausurakoitsijoille, vaan heidän oli myös mainostettava itseensä. On kuitenkin kiinnostavaa, että aivan 1900-luvun alussa näitä mainoksia on kaikkein eniten²⁸. Näin ollen on kysyttävä, mistä mainosten hetkellinen yleistymisen johtui. Osa syynä näyttää olleen se, että Bedfordshiren alueella oli nyt enemmän hautausurakoitsijoita kuin ennen ja nämä tarjosivat hieman erilaisia palveluita: osa oli kokonaisvaltaisia hautausurakoitsijoita, toiset hoitivat vain hautajaiskärkyjä, toiset taas pelkästään hautakiviä. Yksittäisellä urakoitsijalla saattoi kuitenkin olla mitä tahansa kolmen ja kymmenen mainoksen väliltä samassa kuussa, joten pelkästään hautausurakoitsijoiden määrä ei riitä selittämään mainonnan räjähdysmäistä yleistymistä vuonna 1901. Tämä yleistymisen kuitenkin osaltansa tapahtui samoihin aikoihin kuin kuningatar Victorian kuolema vuoden 1901 tammikuun loppupuolella²⁹ ja tätä seuranneet hautajaiset. Vuoden 1901 jälkeen kuitenkin mainontainto laantui ja vuoteen 1909 tultaessa hautausurakoitsijoiden mainoksia on taas enää vain muutamia³⁰. Ainakin kaksi hautausurakoitsijaa yhdistivät voimansa tänä aikana, mikä varmasti osaltansa laski mainonnan määrää³¹.

²⁷ *Bedfordshire Times and Independent*. "Notices of Births, Marriages and Deaths", 19.1.1900.

²⁸ Kts. Kaavio 2.

²⁹ *Bedfordshire Times and Independent*. "The Death of the Queen", 25.1.1901.

³⁰ Kts. Kaavio 2.

³¹ *Bedfordshire Times and Independent*. "Clarabut and Plumbe Undertakers"-mainos, 1.1.1909.

Vaikka hautajaisten suuret linjat – aina tarvitaan arkku, kirkko, pappi ja hautapaikka – eivät muuttuneetkaan erityisemmin 1900-luvulle tultaessa, keskustelu ja mainitsemisen arvoisina pidettävät asiat muuttuivat. Esimerkiksi erään nuoren naisen muistokirjoituksessa koettiin tärkeäksi mainita tämän olleen älykäs ja ystävällinen sekä kirjoittaa enemmän hautajaisten aikana lauletuista hymneistä kuin siitä, ketkä olivat hautajaisvieraina³². Toisaalta samanaikaisesti vaikutusvaltaisten ihmisten hautajaisissa keskityttiin edelleen siihen määrään ihmisiä, jotka olivat saapuneet heidän hautajaisiinsa, keitä nämä ihmiset olivat ja mitä he toivat mukansa tai lähettivät³³. Näiden varakkaampien vainajien hautajaisissa on myös mahdollista nähdä suunta, johon hautajaistilaisuus ylipäänsä oli menossa: 1) paikanpäälle ensimmäiseen tilaisuuteen kutsuttiin vain läheiset sukulaiset ja ystävät, 2) tämän jälkeisessä varsinaisessa hautajaistilaisuudessa olivat paikalla kaikki halukkaat, 3) urkurista, uruista ja hymneistä oli tulossa tai jo tullut tärkeä osa hautajaisia, ja 4) arkun saattoi maalauttaa jollakin tummalla tai neutraalilla sävyllä ja koristella toisella värillä. Lisäksi hautajaistilaisuuden ollessa yksityinen, saattoi vainajalla olla myös kaikille avoin muistotilaisuus samanaikaisesti toisaalla.

Kuningatar Viktorian hautajaisia helmikuussa 1901 juhlistettiin tämän omien toiveiden mukaisesti sotilasmenoin³⁴. Tämän hautajaisia edeltäneenä lauantaina vietettiin yleistä surupäivää uuden kuninkaan toiveesta. Viktorian hautajaisia seuranneena perjantaina lehdessä oli kokonaisen sivun verran tekstiä niin Viktorian virallisista hautajaismenoista kuin Bedfordshiren alueella olleista paikallisista muistotilaisuuksista³⁵. Tällaiset kuninkaallisiin tai ylimystöön liittyneet yhteiset surunilmaisut olivat ainoat luokkaansa tässä vaiheessa. Vaikka Yhdistynyt Kuningaskunta kävi

³² *Bedfordshire Times and Independent*. Katharine Emilyn muistokirjoitus, 19.1.1900.

³³ *Bedfordshire Times and Independent*. ”Funeral of Lady Alice Montagu”, 19.1.1900.

³⁴ *Bedfordshire Times and Independent*. ”Death of the Queen”, 01.02.1901.

³⁵ *Bedfordshire Times and Independent*, 08.02.1901, s. 3.

toista Buurisotaa vielä vuoden 1902 toukokuuhun asti³⁶, sen päättymisen yhteydessä ei syntynyt samanlaista suurta määrää laajasti uutisoituja muistomerkkejä tai sanomalehtikeskusteluja kuin Viktorian kuoleman yhteydessä. Tämä osaltaan johtunee siitä, että Viktorian valtakausi oli suhteellisen pitkä. Lisäksi se kuitenkin osoittaa ainakin osan suremisesta olleen yksityistä.

Bedfordshire Times and Independent-lehden ilmoitusosio ei sinänsä muutu paljon vuosien 1900 ja 1909 välillä, mutta 1890-luvulta tutun valokuvausmainoksen rinnalle on noussut pysyvän oloiseen asemaan suruvaatteita myyvä liike, joka lupaa olla samanaikaisesti nopea ja tarjota erityishuomiota jokaiselle tilaukselle³⁷. Kuitenkin jo vuonna 1902 tämä ja valokuvausmainos ovat molemmat kadonneet ja vuonna 1906 ”In Memoriam” -osio on taas osa lehden tarjoamia palveluja³⁸.

³⁶ *Bedfordshire Times and Independent*, ”Local Topics”, 09.05.1902.

³⁷ Liite 2.

³⁸ Liite 4.

4. Ennen maailmansotaa ja sen aikana (1910-1919)

1910-luvun hautausurakoinnin mainonta jatkoi samalla matalalla tasolla, jolle se oli laskeutunut vuoteen 1909 mennessä³⁹, eikä siinä tapahtunut sen erityisempiä muutoksia: mainoksissa saattoi nyt tekstin lisäksi olla kuvia ja monet palveluista tarjosivat avoimesti myös tuhkauksia⁴⁰. Lehtiin painettavien mainoskuvien tullessa tarjolle ne, joilla oli niihin varaa pyrkivät todennäköisesti erottumaan joukosta kuvien avulla ja tuhkausten mainostaminen viittaa mielestäni myös siihen, että ne olivat yleistyneet ja tulleet hyväksyttävimmiksi toimenpiteiksi. Lisäksi ns. valmisvaatteiden valmistuksen seurauksena saattoivat yritykset myös mainostaa valmisvaatesuruasuja⁴¹ jolloin myös suruasujen hinta ja oletettavasti materiaalit muuttuivat, sillä aiemmissa mainoksissa oli vielä luvattu erityistä huomioita tilaustyönä tehdyille vaatteille⁴². Valmisvaatteiden kautta todennäköisesti myös vaatteiden hinta laski. Tämä puolestaan saattoi mahdollistaa myös vähempivaraisten perheiden suruasujen laajemman käytön. 1910-luvulla myös ilmoitusosioon syntyi uusi osa-alue: kiitokset (*acknowledgements*), jossa surijat toisinaan kiittivät tuttaviansa heidän lähettämistään surunvalitteluista ja adresseista⁴³. Kuolinilmoituksia saatettiin myös käyttää hautajaisten ajan ja paikan ilmoittamiseksi⁴⁴.

Kuten aiemminkin, varakkaiden henkilöiden hautajaisiin käytettiin enemmän rahaa myös sanomalehdessä tapahtunutta ilmoittamista varten, Normaali kuolinilmoitus oli edelleen 2-4 riviä pitkä ja sitä pidemmät ilmoitukset hautajaisista ja niiden yksityiskohdista olivat yhä eri paikoissa

³⁹ Kts. Kaaviot 1 ja 2.

⁴⁰ *Bedfordshire Times and Independent*. "Clarabut and Plumbe Undertakers"-mainos, 8.1.1915.

⁴¹ Liite 6.

⁴² Liite 3.

⁴³ Liite 5.

⁴⁴ Liite 5.

sanomalehdessä. Vuonna 1910 näissä teksteissä kirjoitettiin vainajan elämästä, tämän hautajaisista, niissä paikalla olleista ja mainitaan lähetetyt surunvalittelut. Kiinnostavaksi yksityiskohdaksi nouseekin lähinnä se, että vaikka arkkua ei maalattaisi pois sen luonnollisesta tammenväristä, niin sen kanteen saatetaan esimerkiksi laittaa ”kokopitkä tamminen risti”⁴⁵ tai muita koristeluja. Näiden varakkaampien ihmisten hautajaistapahtumista kertovien artikkelien lisäksi, ilmoitusosion In Memoriam -palstasta tuli yhä suosituimpi tapa kommunikoida omaa surunkokemusta muille paikallisille heti menetyksen jälkeen tai muistella vainajia vielä vuosia myöhemmin⁴⁶. Julkinen henkilökohtainen sureminen oli siis yhä hyväksyttävää.

⁴⁵ *Bedfordshire Times and Independent*. “The Late Dr. W. H. Rogers”, 14.1.1910.

⁴⁶ *Bedfordshire Times and Independent*. “In Memoriam”, 3.1.1919.

5. Maailmansodan jälkeen (1920-1929)

Hautausurakoitsijoiden mainokset yleistivät tasaisesti 1920-luvun loppua kohden⁴⁷. Vuoteen 1929 tultaessa saman päivän lehdessä saattoi olla mainokset jopa 7 erilaiselta hautaustoimijalta ja hevosvaunut olivat vaihtuneet moottoriajoneuvoihin⁴⁸. Osa syy tälle tasaiselle nousulle mainonnassa saattaa olla siinä, että monissa pidemmissä hautajaisartikkeleissa ei enää mainita hautaustoimijoita erikseen⁴⁹, sillä kaikki palvelut on todennäköisesti ostettava eri urakoitsijalta. Lukuun ottamatta suurempaa määrää hautausmainoksia, ilmoitusosiossa ei enää ollut tapahtunut huomattavaa muutosta: tavallisten ihmisten ilmoitukset olivat edelleen käytännössä kaikki tässä kuolinilmoitusosassa.

In Memoriam -viesteistä oli tullut hieman pidempiä kuin ne alkujaan olivat mutta nekään eivät yleensä olleet kymmentä riviä pidempiä. Näille viesteille oli muodostunut oma selkeä tyylinä, joka näyttäisi olleen jatkumoa hautajaisiin lähetetyistä normaaleista surunvalitteluista ja osanotoista (”in ever loving memory of” tai ”in loving memory/remembrance of”), sillä niiden tekstit vastaavat perheenjäsenten lähettämiä ja allekirjoittaneet olivat ainakin kaikissa liitteen 9 omissa aina vainajan lähisukulaisia (äiti, isä, kihlattu, vaimo, mies, lapsi tai sisarus). Vainajan läheiselle osoitetut osanotot puolestaan saatettiin aloittaa esimerkiksi ”with sympathy”. Tällaisen kirjoituksen painoarvo oli nimenomaan osanottamisessa, ei välttämättä vainajassa itsessään. Lisäksi on mahdollista, että sanomalehdessä kirjoittaneet osanottajat eivät olleet hautajaisvieraita,

⁴⁷ Kts. Kaavio 2.

⁴⁸ Liitteet 8 ja 9

⁴⁹ Esimerkiksi *Bedfordshire Times and Independent*. ”Funeral of Mr. E. Marshall”, 3.9.1920.

minkä seurauksena osanottaminen lehdessä oli välittömämpi keino saada oma osanotto varmasti näkyviin etikettisääntöjen mukaisesti ajallaan.

Toisin kuin tätä edeltäneinä vuosikymmeninä, 1920-luvun lehdissä on näkyvää uutisointia erilaisten ryhmämuistohautojen ja kenotafien suunnittelutyöstä ja omistamisesta eri alueiden ensimmäisessä maailmansodassa kaatuneille. Näiden suunnittelussa oli paljon erimielisyyksiä ja esimerkiksi Amphillin kaupungin pystyttämän muistomerkin osalta keskustelu sille soveltuvasta paikasta oli vilkasta⁵⁰. Osa päättävistä tahoista olisi halunnut muistomerkkien olevan kirkonmailla, vaikka kaikki kaatuneet eivät olleet kristittyjä. Yleisesti ottaen kuitenkin muistomerkeille löydettiin tai saatiin lahjoituksena kauniita paikkoja joko kaupunkien ja kylien keskustoista tai hieman kauempana olleista puistoista tai muista vastaavista. Ensimmäisen maailmansodan muistamiseen liittyen uutisoinnista käy myös ilmi Remembrance/Armistice Dayn joka vuotisen juhlimisen aloittaminen. Remembrance Dayn aikana eri paikkakunnat järjestivät laajoja julkisia muistotilaisuuksia⁵¹, joiden yhteydessä paikalliset toivat kukkia muistohautoille⁵².

Nämä muistotilaisuudet ja -merkit olivat tasa-arvoistavia tekijöitä luokkayhteiskunnassa, joka oli aiemmin keskittynyt muistamaan lähinnä ylimystöä tai erityisen ansioituneita henkilöitä. Muistohautojen yleistyminen johtui myös osaltaan siitä, että nyt lähes kaikki jäivät ilman kykyä itse haudata vainajansa, sillä monien sotilaiden ruumiita ei koskaan löydetty tai ne haudattiin sotatantereilla⁵³. Aiemmin tämä oli ollut vain köyhien ongelma, sillä heidän vainajansa oli luovutettava hygieniasyistä alueen hautajaistoimistolla⁵⁴. Historioitsija Julie-Marie Strange vertaakin ensimmäistä maailmansotaa seuranneita muistohautaus käytänteitä suoraan köyhien ja

⁵⁰ Kts. Liite 7.

⁵¹ Kts. Liite 10.

⁵² Mm. *Bedfordshire Times and Independent*. "The War Memorial of the Bedfordshire Regiment", 18.11.1921.

⁵³ Strange, 2005, s. 266-268.

⁵⁴ Strange, 2005, s. 267.

talonpoikien harjoittamiin surutoimenpiteisiin, jotka muistomerkkeihin liittyneiden rituaalien tavoin pyrkivät korvaamaan mahdollisuuden käsitellä läheisen kuolemaa tämän ruumiin hoitoon liittyneiden rituaalien kautta⁵⁵.

Näistä yhteisistä näkyvistä surun osoituksista huolimatta vuoteen 1929 mennessä mainonta suruasuja lehdessä on loppunut lähes kokonaan. Kun suruasuja mainostetaan, ne ovat osa laajempaa ilmoitusta muusta myytävästä vaatetuksesta eikä niiden tyypistä sanota mitään erityistä⁵⁶. Tämä muutos viitanee siihen, että monien (nuorten) naisten jäädessä leskiksi ei heidän kaikkien ollut enää järkevää teeskennellä koko elämänsä päättyneen siihen vaan oli heidän kannaltansa taloudellisesti järkevämpää pysyä viehättävinä löytääkseen mahdollisen uuden puolison⁵⁷. Surioiden ei myöskään ollut tarpeen erottaa itseänsä valtaväestöstä osoittamalla suruaan, sillä sodan jälkeen he kaikki jakoivat sen.

⁵⁵ Strange, 2005, s. 267-268.

⁵⁶ Kts. Liite 11.

⁵⁷ Bedekian, 2008, s. 47-49.

6. Johtopäätelmiä

Suurimmaksi osaksi kuolemankulttuurin muutokset vuosien 1891-1930 välillä olivat pieniä ja kenties laajimmat muutokset tapahtuivatkin ihmisten asenteissa. Polttohautaaminen normalisoitui vuoteen 1910 mennessä, vaikka sitä ennen kaikista keskusteluista huolimatta sitä kohtaan oltiin suhteellisen skeptisiä. Kuitenkin perinteisen kuolemankulttuurin tapaan tietynlainen kunnioitus kuolleita kohtaan säilyi erityisesti siinä, kuinka heistä puhuttiin. Vuosina 1891 ja 1929 julkaistut tekstit voisi näiltä osin asettaa rinnakkain ilman sen suurempia eroja. Vainajista esitetyt asiat ovat kautta rantain joko elämäkerrallisia yksityiskohtia tai positiivisia piirteitä, joita vainajalla sanotaan olleen. Tämän negatiivisia puolia ei mainita, sillä kuolleista pahan puhumista pidettiin sosiaalisesti epäkorrektina.

1890-luvun arkuissa kiinnitettiin huomiota samanlaisiin asioihin kuin 1920-luvulla, vaikka 1920-luvun arkuissa alkaa olla enemmän väriä ja koristeita. Niin 1920- kuin 1890-luvulla oli tärkeää luoda hyvä vaikutelma vainajasta ja siitä, kuinka pidetty tämä oli, kun tästä kirjoitettiin lehdessä. Kuitenkin tietyt asiat muuttuivat myös tällä saralla: hautajaisista kertovien artikkelien vähentyessä ja niiden sisällön muuttuessa hautausurakoitsijoiden mainonta yleistyy ja ilmoitusosion hautajaisiin ja suremiseen liittyvät ilmoitukset muuttuvat. Aivan tavallisilla ihmisilläkin saattaa olla kokonainen teksti näiden hautajaisista ja vainajasta pelkän listalla olevan nimen ja iän sijaan. Lisäksi saattavat surijat lähettää osanottonsa julkisesti lehden kautta kaikkien nähtäville ja omaiset kiittävät kaikkia osanottaneita yhtäaikaisesti myöskin ilmoituspalstojen kautta.

Tärkein muutos tapahtui ensimmäisen maailmansodan seurauksena 1920-luvulla koko valtion surussa sodan aikana kuolleita sotilaita ja siviilejä. Sotaan liittynyt suru oli yhteiskuntaluokasta riippumatta kaikkien jakamaa surua, minkä seurauksena koko valtio myös muisti kaatuneita joka

vuosi samanaikaisesti. Lisäksi ympäri Yhdistynyttä Kuningaskuntaa pystytettiin muistomerkkejä eri alueilta kotoisin olleille sodanuhreille. Muistomerkkien pystyttämiseen liittyvässä keskustelussa näkyi oleellisesti se, että kaikki vainajat eivät välttämättä kuuluneet uskonnolliseen valtaväestöön, anglikaaneihin. Näin ollen sekulaaristen tahojen pystyttäessä muistomerkkejä joutuivat suunnittelijat huomioimaan vainajien ja surijoiden erilaiset uskonnolliset taustat, eikä niitä näin ollen voitu pystyttää kirkkoihin tai niiden maille. Tutkitussa lehdessä näkyneistä kiistoista suurin osa saatiin ratkaistua ja muistomerkit lopulta pystytettyä, mikä viittaa siihen, että yhteisen surunkokemuksen ja siten tunnetun myötätunnon avulla on kyetty ymmärtämään toista ja löytämään yhteinen ratkaisu tärkeäksi koetulle asialle. Tästä huolimatta yksittäisten vainajien osalta suru yksityistyi, sillä suremista harvemmin enää nähtiin päältäpäin.

Tällaista tutkimusta tehtäessä onkin aina muistettava, että kaikki vainajista ja heihin liittyvistä seremonioista kirjoitettu on aina surun värittämää. Mikäli tekstiä ja niitä piirteitä, joita vainajasta tuodaan esille, ei ole värittänyt suru niin silloin usein aika tapahtuneen ja tekstin kirjoittamisen välillä on pidempi kuin sanomalehdissä olevissa muisteloissa tai kirjoittaja ei tuntenut vainajaa erityisen hyvin. Sanomalehdissä olevien tekstien etuna on kenties juurikin niiden välittömyys suhteessa tapahtuneeseen menetykseen ja hautajaisiin, mutta niistä on vaikea saada kokonaisvaltaista kuvaa artikkeleissa kuvatuista tapahtumista, sillä vainajan läheisellä on oltava riittävästi varallisuutta voidakseen hyödyntää suuremman tekstimäärän ja siten kertoakseen enemmän tapahtumasta ja menettämästään ihmisestä. Näin ollen erityisesti Englannin saralla on tilanne helposti se, että varakkaiden ihmisten elämästä ja kuolemasta löytyy paljon tietoa, mutta tämän tiedon totuudenmukaisuudesta on vaikea sanoa mitään, sillä mitä korkeammalla yhteiskunnan hierarkioissa kuljetaan, sitä voimakkaammin kaikki ovat erilaisten etikettisääntöjen sitomia.

Liitteet ja kaaviot

Liite 1: *Bedfordshire Times and Independent* 31.01.1891**BIRTHS.**

Jan. 25, at 24, Castle-lane, Bedford, the wife of Wm. Peer, of a son.

Jan. 26, at Wootton Green, the wife of Samuel Swaffield, of a daughter.

Jan. 26, at 31, Western-street, Bedford, the wife of F. Benson, of a daughter.

DEATHS.

WOOD.—Jan. 24th, at St. Cuthbert's Manor, Bedford, J. W. WOOD, Esq., late H.M. Inspector of Factories, son of the late W. WOOD, Esq., J.P., M.P., of Monkhill, Pontefract, aged 49.

Jan. 15, at Baker-street, Ampthill, the wife of Geo. Virgin, aged 45. Also, on Jan. 18, the infant son of above.

Jan. 16, at Kimbolton, John Wilson, aged 83.

Jan. 22, at Macclesfield, Henry Mortlock Fernie, F.R.C.S., youngest son of the late Rector of Yelden, Beds., aged 53.

Jan. 22, at Bell End, Kempston, George Bird, aged 80.

Jan. 23, at High-street, Kempston, Arthur, youngest son of William Huckle, aged 5.

Jan. 23, at Bedford, Priscilla, widow of the late Charles Marshall, aged 82

Jan. 23, at St. Leonard's-street, Bedford, Albert Buckingham, aged 52.

Jan. 24, at High-street, Bedford, Susannah Davies, aged 88.

Jan. 26, at Castle-road, Bedford, Arthur James, son of Richard Robert Melcombe, aged 9 months.

Jan. 26, at the Union House, Bedford, Jas. Adcock, aged 23.

Jan. 27, at Union House, Bedford, Henry Whitbread, aged 74.

Jan. 27, at Prebend-street, Bedford, Charles, infant son of Christopher Grant.

Jan. 27, at Beckett-street, Bedford, Alfred David, son of Luke Dickens, aged 2.

Jan. 28, at Pepper Ally, Bedford, Sarah Ann Diemer, aged 37.

Jan. 28, at Allhallows-lane, Bedford, Charlotte Robertson, aged 3 months.

Jan. 28, at Allhallows-lane, Bedford, George Bracey, aged 55.

Jan. 27, at 163, Tavistock-street, Bedford, Alice Thompson, aged 14.

IN MEMORIAM.—What can be more highly prized than a good likeness of departed friends. If you have only an inferior picture a splendid likeness can be obtained by applying to **BLAKE & EDGAR**, photographers, 74, Midland-road, Bedford.

Liite 2: *Bedfordshire Times and Independent* 28.01.1893

MOURNING DEPARTMENT.

E. P. ROSE AND SON

HOLD A

LARGE AND VARIED STOCK OF ALL GOODS

REQUIRED FOR

Family or Complimentary Mourning,

And have an efficient staff of experienced Dressmakers and Milliners who will be sent to any distance to take Orders immediately on receipt of letter or telegram.

FUNERALS COMPLETELY FURNISHED

AND EVERY REQUISITE SUPPLIED AT VERY MODERATE CHARGES.

TELEGRAPHIC ADDRESS : ROSE, BEDFORD.

FROM CALEY & SON, WINDSOR, *Silk Mercers by Appointment to the Queen.*

WILLIAM KIRKBRIDE

(LATE W. GILPIN)

Respectfully solicits an inspection of his Novelties for the Season, which are now ready, comprising

**MILLINERY, GOWNS, COATS,
MANTLES, WRAPS, &c.**

FURS & FUR-LINED GARMENTS

FORM A SPECIAL FEATURE.

SEALSKIN JACKETS Dyed and Re-modelled to Present Fashion.

COUNTRY, FOREIGN & COLONIAL ORDERS RECEIVE PERSONAL SUPERVISION

WEDDING TROUSSEAUX & LAYETTES.

Where a personal visit is inconvenient Patterns and Sketches forwarded, post free, on application.

Every Requisite for Family and Complimentary Mourning.
ESTIMATES & PATTERNS FREE.

Funerals Personally and Economically Furnished.

HOUSEHOLD LINENS OF EVERY DESCRIPTION.

11 & 13, HIGH STREET, BEDFORD.

CLOSE ON SATURDAYS AT FOUR O'CLOCK.

Liite 3: *Bedfordshire Times and Independent* 11.01.1901

BIRTHS.

WALLER.—Jan. 1, at Goldington, the wife of John Waller, of a son.

MARRIAGES.

COLBURT—ARMSTRONG.—Dec. 25, at Goldington Church, by the Rev. F. W. Bradney Dunne, LL.D., William, eldest son of James Colburt, to Caroline, second daughter of Joel Armstrong.

DEATHS.

FOSTER.—On January 7th, PHYLLIS, dearly-loved youngest daughter of the late GEORGE FOSTER, Esq., Woods and Forests, India, C.P., and of Mrs. FOSTER, 20, Clarendon-road, Bedford, aged 9 years and 9 months. 4565

PAINE.—Jan. 6th, at 58, Bower-street, Bedford, ANNIE PAINE, daughter of the late JABEZ PAINE, of Pavenham, aged 59.

IN MEMORIAM.

GILBERT.—In loving Memory of our dear SUSAN, the dearly beloved daughter of JAMES and ELIZABETH ODELL, who peacefully fell asleep in Jesus, at Kempston, January 11th, 1900. 4558

RABBINGTON.—Jan. 8, at Amptill Workhouse, Martha, widow of William Rabbington, aged 84.

BEAL.—Jan. 8, at Flitwick, Jane Elizabeth, wife of William Beal, aged 37.

BERRILL.—Jan. 4, at 3, Patteshall-street, Bedford, Charles Joseph Berrill, aged 31.

FINDING.—Jan. 9, at 20, Commercial-road, Bedford, George Finding, aged 63.

HOWARTH.—Jan. 8, at 70, Wellington-street, Bedford, Eliza Howarth, aged 77.

RAINBOW.—Jan. 4, at 57, Denmark-street, Bedford, Joseph Rainbow, aged 73.

RICHES.—Jan. 4, at 1, Sandhurst-place, Bedford, William Charles Riches, aged 9 months.

ROBERTS.—Jan. 5, at 52, Denmark-street, Bedford, William Redvers Roberts, aged 20 days.

SEARLE.—Jan. 3, at the Schoolhouse, Bedford-street, Amptill, Rosine, widow of Charles Searle, aged 82.

The latest photographic novelty. A complete Brownie Enlarging Camera for 6/6. Call at BLAKE & EDGAR'S Cash Photo Supply Stores, 38 and 40, High Street, Bedford, and inspect this ingenious instrument. 45

FAMILY MOURNING.—Mourning Dresses. The cheapest house in Bedford for black Serges, fine Serges, Crepe Cloths, Amazon Cloths, Merinoes, Cashmeres, Foulés, etc.; also the largest Stock of Mourning Millinery, widows' bonnets, etc., is at THOMAS BATES'S, 8, St. Loya's, Bedford. All mourning orders have special and prompt attention. 2509

BIRTHS.

- ASHTON.—Dec. 30, at 10, Dudley-street, Bedford, the wife of Mr. A. J. Ashton, of a son.
 CLARKE.—Dec. 21, at Woburn-road, Kempston, the wife of F. Clarke, of a son.
 FAULKNER.—Dec. 30 at Salford, the wife of Mr. Alfred Faulkner, of a son.
 GILBERT.—Dec. 25, at 23, High-street, Kempston, the wife of W. J. Gilbert, of a daughter.
 HOWES.—Dec. 23, at Wood End Farm, Marston, the wife of C. A. Howes, of a son.
 HALL.—Dec. 26, at Margetts-road, Kempston the wife of William Hall, of a daughter.
 PORTER.—Dec. 22, at St. John's-walk, Kempston, the wife of Richard Porter, of a daughter.

MARRIAGES.

- BIRD—HILLS.—Jan. 1, at St. Mary's Church, Bedford, by the Rev. G. H. Pratt (Rector), Richard Whitworth Claude Bird, to Mary Ellen Hills, both of St. Mary's, Bedford.

DEATHS.

- ALFRED.—Dec. 31, at Toddington, Sarah Alfred, aged 73.
 ARMSTRONG.—Jan. 3, at 58, High-street, Bedford, John Blurton Armstrong, aged 42.
 BRADLEY.—On Dec. 30th, 1905, at Whitegates, Bedford, Mary Bradley, relict of John Bradley, Esq., Liverpool, and beloved mother of Mrs. Dods and Mrs. Mackenzie, aged 84.
 CLARKE.—Dec. 27, at 14, Iddesleigh-road, Bedford, Mary Jane Clarke, aged 47.
 DEVONSHIRE.—Dec. 28, at 19, Edward-road, Bedford, Mary Devonshire, aged 24.
 GOODMAN.—Dec. 26, at High-street, Kempston, Mary Goodman, aged 67.
 HARDY.—Dec. 27, 1905, in California, Vesey Maulden, eldest son of the late J. T. V. Hardy, B.A.
 HUGHES.—Dec. 27, at 9, Holme-street, Bedford, Eliza Hughes, aged 40.
 MANN.—Dec. 28, at Silsoe, Samuel Mann, aged 69.
 ROBINSON.—Jan. 1, at 139, Tavistock street, Bedford, William Robinson, aged 56.
 SEWELL.—Dec. 29, at 37, Britannia-road, Bedford, Austin James Sewell, aged 37.
 TARBOK.—Jan. 2, at Fenny Stratford, Arthur Ernest Tarbox, aged 11 months.
 WEDGWOOD.—Dec. 30, at 47, Spenser-road, Bedford, Ellen Wedgwood, aged 25.

IN MEMORIAM.

BESWICK.—In ever loving memory of my beloved husband, Benjamin Beswick, who passed away January 3rd, 1904.

Oh! for the touch of a vanished hand,
 And the sound of a voice that is still'd.

SMITH.—In loving memory of Louie Smith who passed away at Southwold, Jan. 4th, 1904.

"To live in the hearts of those we love is not to die."

Printed and Published by THE BEDFORDSHIRE
 TIMES PUBLISHING COMPANY, LIMITED,
 21 Mill Street, Bedford, FRIDAY, JAN.
 5th 1906.

Liite 5: *Bedfordshire Times and Independent* 01.01.1915

BIRTHS, MARRIAGES AND DEATHS

ACKNOWLEDGMENTS.

Will all friends please accept thanks for all kindly enquiries of "Gussie" and expressions of sympathy on behalf of her home-going, from Mr. and Mrs. James Garlick.

—P.S.—Everybody please prepare for the outing, that people do not return to tell us anything about.

Mrs. Fountaine and Son wish to thank all friends for their kind inquiries, also for floral tributes and for the deep sympathy shown in their sad bereavement.

BIRTHS.

JONES.—On Dec. 24th, at Graze Hill Farm, Ravensden, to Mr. and Mrs. W. Jones, a daughter.

MANN.—On Christmas Day, at Hexton Road, Barton, the wife of Harry Mann, of a son.

UMNEY.—On Dec. 25, at 87, Wellington Street, the wife of Mr. P. Umney, of a daughter.

MARRIAGES.

BARTRAM—MOORBY.—Dec. 26th, at All Saints' Church, Kempston, by the Rev. Percy Greeves, Arthur John Bartram to Clara Moorby, both of Bunyan Road, Kempston.

BRIGHTMAN—HARRIS.—On Dec. 24th, at All Saints' Church, Kempston, by the Rev. T. S. Lupton, Frederick Thomas Brightman, to Hilda May Harris, both of Margetts Road, Kempston.

BILCOCK—OSBOEN.—On Dec. 26th, at Northill Church, by the Rev. W. Edwards, Herbert, son of Mr. and Mrs. S. Bilcock, Biggleswade, to Ethel, daughter of Mr. and Mrs. A. Osborn, Upper Caldecote.

COMPTON—COLE.—On Dec. 29th, at Potton Church, by the Rev. A. Shillito, Thomas, son of Mr. and Mrs. Y. B. Compton, Potton, to Ada, daughter of the late Mr. James Cole, Gudden Morden.

GIDDINGS—HALL.—On Dec. 25th, at Morhanger Church, by the Rev. Canon Box, Paul William, son of the late Mr. Alfred Giddings, to Alice Louisa, daughter of Mr. and Mrs. Albert Hall, Morhanger.

HOUGHTON—PETERS.—On Dec. 25th, at St. Mary's Church, Cardington, by the Rev. W. S. C. Seacombe, George Houghton to Ethel Peters.

JOURNEAUX—CRAWLEY.—On Dec. 30th, at Luton, by special license, Sergt. Cyril Geo. Journeaux, A.O. Corps, of Guernsey, Channel Isles, to Elsie Edith Crawley, of Bedford.

PERKINS—SHARP.—On Dec. 25, at Goldington Church, by the Rev. Dr. Dunne, Sidney Mark Perkins, of 12, Costin Street, to Ruth Sharp, of Marple House, Goldington Road, Bedford.

SPRIGGS—STONEBRIDGE.—On Dec. 29th, at Potton Church, by the Rev. A. Shillito, George Edgar, son of Mr. and Mrs. G. J. Spriggs, of Wallingford, to Beatrice Fanny, daughter of Mr. and Mrs. L. Stonebridge.

DEATHS.

ARCHER.—On Dec. 30th, at Western Place, Sharnbrook, Edwin Archer, after ten weeks acute suffering, aged 62 years. Funeral, Monday, 2.30 p.m. Old Baptist Chapel Yard.

BARCOCK.—On Dec. 25th, at 1, The Grove, Emma Ellen Barcock, aged 51 years.

BARCOCK.—On Dec. 27th, at 17, Allhallows

Liite 6: *Bedfordshire Times and Independent* 01.01.1915.

One of the Largest Stocks in the county
of Ready to Wear Mourning including Mil-
linery, Costumes, Skirts, Coats, Blouses
and Gloves, etc., at keenest cash prices.—
Manchester and Bradford Warehouse, 20,
St. Loyaes, Bedford. 79

Liite 7: *Bedfordshire Times and Independent* 11.06.1920

TO THE EDITOR.

Sir,—At a public meeting held at Ampthill on June 3rd, under the Chairmanship of Mr. A. H. Wingfield, supported by the local clergy, ministers of religion and well-known townsmen, the recommendation of the duly appointed Committee for the erection of a War Memorial was rejected by a vote of about 92 to 72.

The recommendation was to accept the munificent offer of His Grace, the Duke of Bedford, to make over to the town the beautiful Alameda Avenue as a site, and the generous offer of Professor Richardson to design and superintend the erection of a cenotaph thereon.

It was announced that the Ampthill Urban Council had already accepted the Duke's gift on behalf of the town.

The majority which rejected the Committee's recommendation, without making any counter proposal, seemed to consist of two very different sections: one which noisily objected to the proposed site, apparently as being too far from the centre of the town: the other which refused to approve of any site but the precincts of the Parish Church, and of any form but that of a cross.

The first section should remember that no alternative has been proposed, except what the Committee had previously considered and rejected, and that therefore mere opposition to the scheme threatens the disgrace to the town of providing no public monument to the men who have laid down their lives for us who survive.

To the other section I venture to appeal for a broader view of the matter. This war memorial is to be one among many which are being erected all over the country. The subscribers in any English town may include Anglicans and Nonconformists, Roman Catholics and adherents of the Salvation Army, Agnostics and Jews. Any Church or other body of persons can put up tablets or sculptures in accordance with its own feelings, but these public memorials should be broad-based upon the brotherhood of men, as involved in the fatherhood of God. Surely He Who makes His sun to shine on the evil and the good would have us regard with brotherly equality the feelings of those whose faith does not conform entirely to ours. The common ground for the erection of a public war-memorial is the bond of patriotism, duty, self-sacrifice and brotherhood.

Liite 8: *Bedfordshire Times and Independent* 26.7.1929

Telephones 2051.

**CLARABUT & PLUMBE,
UNDERTAKERS,**

**FUNERAL HORSE, CARRIAGE, AND
MOTOR HEARSE PROPRIETORS.**

Horses and Carriages kept
exclusively for funeral work.

CREMATIONS.

**74 MIDLAND ROAD,
39 CAULDWELL STREET,
BEDFORD.**

MONUMENTAL MASONS
(Successors to James Garlick).

GARLICK BROS.,
PREBEND STREET, BEDFORD.
Telephone 2588.

ACKNOWLEDGMENTS.

Mrs. A. F. Conisbee and son desire to thank those kind friends who have expressed such loving sympathy in their recent bereavement and have sent such beautiful flowers.

Messrs. H. P., A., and I. Devereux wish to thank all kind friends and Matron and Staff of St. Peter's Hospital for their kindness shown to them and towards their mother, and for their beautiful floral tributes sent.

BIRTHS.

KEECH.—On 20th June, at 4 Milton Road, Bedford, to Mr. and Mrs. P. J. Keech (née Bertha Daxley), of 95 Stanley Street, Bedford, a son.

KINGSMILL-MOORE.—On 20th July, at 89 Lower Bagott Street, Dublin, to Mr. and Mrs. Kingsmill-Moore (née Macnie), of 33 Burlington Road, Dublin, a son.

WEBB.—On 22nd July, at the Nursing Home, 84 Castle Road, Bedford, to Mr. and Mrs. Bernard Webb, of Sunnyside, Ridgmont Street, Bedford, a daughter.

WILSON.—On 15th July, at 17 Stamford Road, Kettering, to Mr. and Mrs. S. D. Wilson (née Florence Overhill), a daughter.

YARDE.—On 22nd July, at Tangmere, Chichester, to Marjorie, the wife of F/O Brian C. Yarde, R.A.F., a son (still born).

MARRIAGES.

NEIGHBOUR-SILLEM.—On 22nd July, at St. Stephen's Church, Gloucester Road, S.W., E. Clifford Neighbour, of Colchester, to Ada Gladys B. Sillem, second daughter of Mr. and Mrs. Louis Sillem, of 12 Rothsay Gardens, Bedford.

PARROTT-LOWE.—At All Saints' Church, Kempston, on 20th July, by the Rev. S. B. Henson, Arthur Thomas Parrott, of Marston Moreteyne, to Evelyn May Lowe, 113 Bunyan Road, Kempston.

DEATHS.

BARRS.—On 17th July, Irene Jane, only daughter of Mrs. G. Barrs, Belle Vue Cottage, Little Staughton, aged 30 years.

CARRICK.—On 19th July, 1929, at Harrogate, Ellen Maud Carrick, of 21a Cardington Road, Bedford.

HARTILL.—On 18th July, Maria Hartill, 66 Westbourne Road, Bedford, aged 76 years.

JARVIS.—On 19th July, Ellen Jarvis, 12 Palmerston Street, Bedford, aged 71 years.

Liite 9 *Bedfordshire Times and Independent* 26.7.1929

<p>Telephone: Bedford 2796.</p> <p>FRANK CIRKET, UNDERTAKER, 18 NEW FENLAKE, BEDFORD.</p> <p>Funerals & Cremations. Motors for funerals in town or country.</p>	<p>LEE.—On 22nd July, Thomas Lee, 15 Ampthill Street, Bedford, aged 69 years. ROE.—On 20th July, Frank Roe, 40 Coventry Road, Bedford, aged 52 years. STOKES.—On 22nd July, William Stokes, 51 Foster Hill Road, Bedford, aged 90 years. STRINGER.—On 22nd July, Ethel Maunday Stringer, aged 28, only child of Mrs. and the late Mr. W. T. Stringer, "Tennisville", Theydon Avenue, Woburn Sands. WARNER.—On 23rd July, Catherine Elizabeth Warner, 15 Ombersley Road, Bedford, aged 84 years. WILDMAN.—On 18th July, Arthur Wildman, 57 Beaconsfield Street, Bedford, aged 63 years. WYATT.—On 20th July, at Easter Duddingston, near Edinburgh, the Hon. Mrs. Paul Wyatt (Constance, Countess De La Warr), daughter of the 1st Lord Lamington.</p>
<p>FUNERALS AND CREMATIONS. Modern Motor Service to any part of the kingdom. Temporary Preservation or Full Embalming carried out promptly. FAMILY MOURNING on the shortest notice. E. P. ROSE & SON, LTD. 58 HIGH STREET, BEDFORD. Telephone 3336.</p>	<p>IN MEMORIAM. BOWYER.—In ever loving memory of our darling little boy, John Wesley Bowyer, who died through injuries, 24th July, 1928. "God hath marked each sorrowing day, And numbered every secret tear, And Heaven's long age of bliss shall pay For all his children suffer here." —From his heartbroken Mummy and Daddy.</p>
<p>A. WRIGHTON, MONUMENTAL MASON, 2a FOSTER HILL ROAD, BEDFORD. Estimates upon application. Telephone 2983.</p>	<p>GILBERT.—In loving remembrance of a dear wife and mother, whom God called Home on 28th July, 1928. "At 'Home' with friends gone long before, Together now for evermore— Sorrow and sadness fled for aye! 'For God has wiped all tears away.' —From her loving husband, sons, and daughters, 104 Iddesleigh Road, Bedford.</p>
<p>Telephone 2715.</p> <p>A. E. PARROTT, 72 TAVISTOCK STREET, BEDFORD.</p> <p>FUNERALS AND CREMATIONS. Temporary Preservation by Resident Certified Embalmer (by exam.). Modern Motors to all parts.</p>	<p>LEACH.—In loving memory of our dear father, George Leach, 60 Edward Road, who fell asleep 29th July, 1928. "Ever in our thoughts." LOCKEY.—In ever loving memory of Gwen, the dearly loved only child of Gladys and the late George Lockey, died 22nd July, 1923, aged 5 years. Never forgotten by her loving mummy and all at, 33 Greenhill Street, Bedford. SMITH.—In ever loving memory of our dear George, who was suddenly called home 30th July, 1928. "Tis lonely here without you and sad our lonely way Nor is the world to us the same since you were called away. You are not forgotten, George, dear, for true love never dies. The dearest spot on earth to us is where your body lies." —From his loving mother, brother, and sisters, and fiancée, High Street, Cranfield, Bedfordshire.</p>
<p>C. WHITLOCK & Co. 117-9 HIGH STREET, BEDFORD.</p> <p>FUNERALS AND CREMATIONS efficiently carried out. MODERN MOTOR SERVICE to any part of the Kingdom. FAMILY MOURNING. Telephone 3481.</p>	<p>SHELTON.—In constant and loving memory of my dear husband, Herbert Shelton, taken from this life, 26th July, 1928. Isaiah 51-11, Revelation 21-4. STREET.—In ever loving memory of (Bob) W. H. R. Street, a dearly loved only son and brother, who died at Pietermaritzburg, Natal, 24th July, 1927, —46 Beaconsfield Street, Bedford.</p>

Printed and published by THE BEDFORDSHIRE TIMES PUBLISHING COMPANY, LIMITED., 92 Mill Street, Bedford 26 July 1929.

Liite 10: *Bedfordshire Times and Independent* "The War Memorial of the Bedfordshire Regiment", 18.11.1921

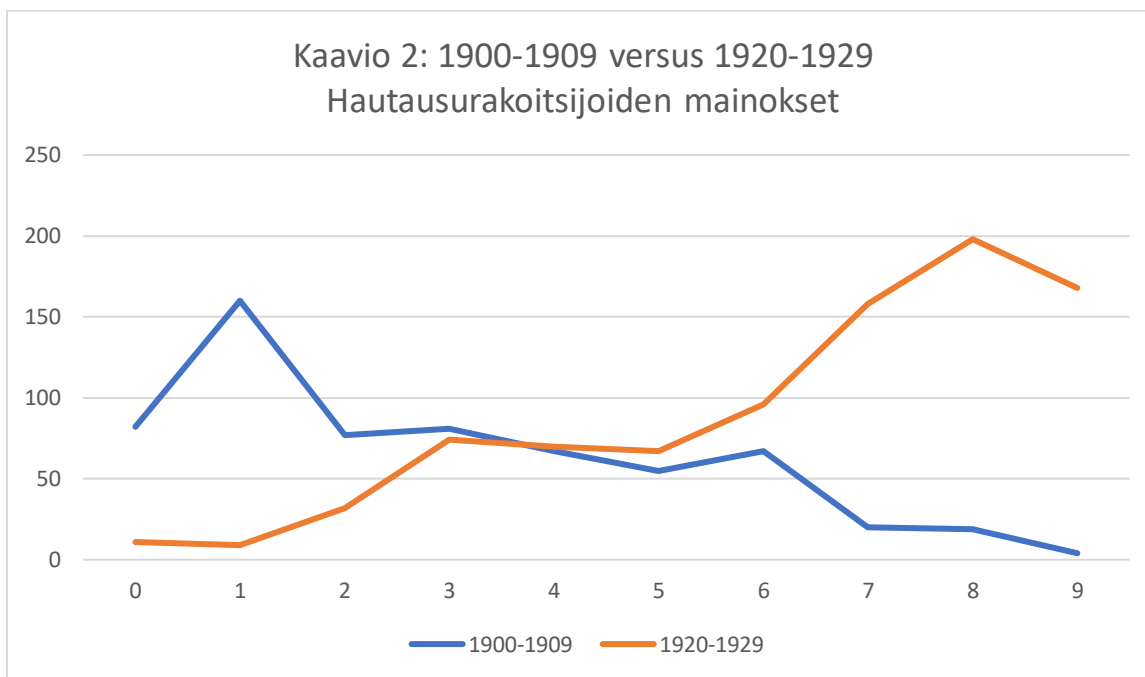
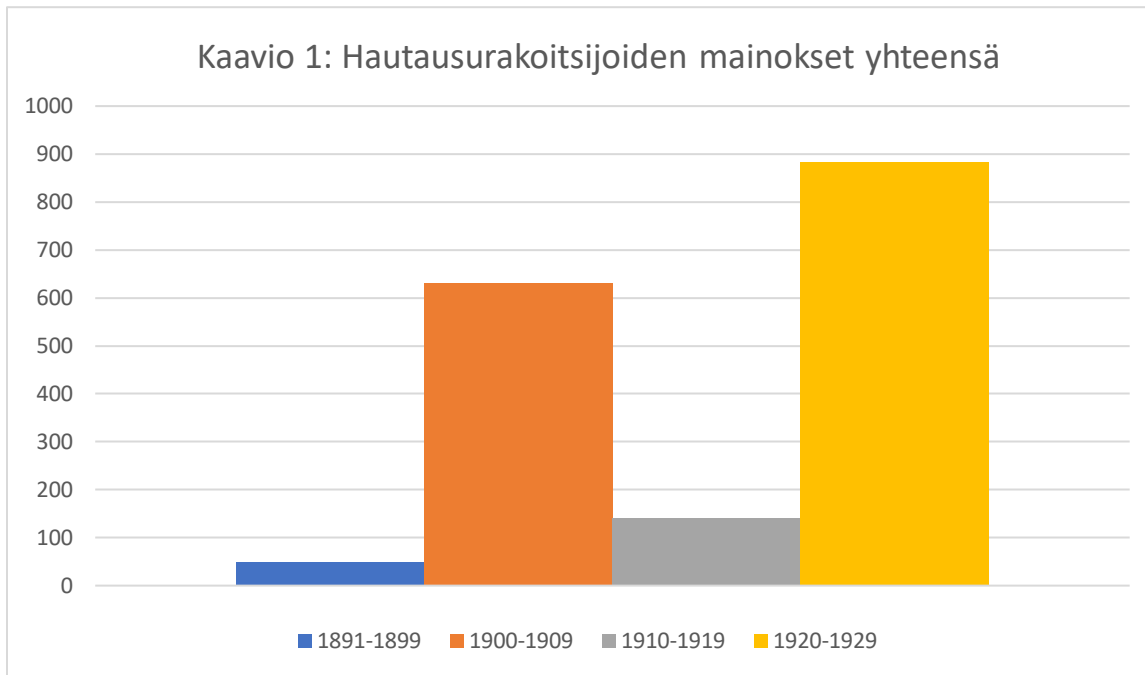

Liite 11: *Bedfordshire Times and Independent* 29.03.1929

Newest Styles for Easter Wear.—We have a splendid selection in the latest tweed coats, jumper suits, coats, costumes, wool, and art silk jumpers, art silk and repp dresses, millinery of every description. We hold a large stock of black coats and costumes, etc. Family mourning our speciality. Don't fail to see our windows for value.—Manchester and Bradford Warehouse, 20 and 22 St. Loyaes, Bedford.

6/163m29

Kaavioita mainostilastoista

Lähteet ja kirjallisuus

Lähteet

The Bedfordshire Times and Independent, 1891-1930 luettavissa osoitteessa

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/bedfordshire-times-and-independent>

05/03/2020

Tutkimuskirjallisuus

Arnstein, Walter L. *Queen Victoria*. Palgrave Macmillan, 2003.

Bedikian, Sonia A. “The Death of Mourning: From Victorian Crepe to the Little Black Dress” lehdessä *Omega*. Vol: 57: 1. Baywood Publishing, 2008, s. 35-52.

Goodwin, Sarah Webster ja Elisabeth Bronfen. *Death and Representation*. John Hopkins University Press, 1993.

Hotz, Mary Elizabeth. *Literary Remains: Representation of Death and Burial in Victorian England*. State University of New York Press, 2009.

Koskinen, Maria. *Burning the Body: The Debate on Cremation in Britain, 1874-1902*. Tampereen Yliopisto, 2001.

Strange, Julie-Marie. *Death, Grief and Poverty in Britain, 1870-1914*. Cambridge University Press, 2005.